

USNESENÍ

(anonymizovaný opis)

Krajský soud v Plzni rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Zuzany Krejsové a soudců JUDr. Ireny Paterové a Mgr. Michala Reitspiese ve věci

žalobce:

; [obec] [anonymizováno], narozený dne [datum], [IČO]

sídlem [adresa]

zastoupen advokátem JUDr. [jméno] [příjmení]

sídlem [adresa]

proti;

žalované:

; [příjmení] a [právnícká osoba], [IČO]

sídlem [adresa]

zastoupená advokátem JUDr. [jméno] [příjmení]

sídlem [adresa]

o zaplacení částky 977 589 Kč s příslušenstvím

o odvolání proti rozsudku Okresního soudu Plzeň-sever, č. j. 308 C 62/2015-279, ze dne 18. 7. 2018

takto:

Rozsudek soudu prvního stupně se ve výroku I., ve výroku II., pokud jím byla zamítnuta žaloba o zaplacení částky 229 363,70 Kč se zákonným úrokem z prodlení ve výši 8,05 % od 22. 12. 2014 do zaplacení, zákonného úroku z prodlení ve výši 8,05 % z částky 229 363,70 od 22. 12. 2014 do 31. 3. 2015, a ve výroku III. zrušuje a v tomto rozsahu se věc vrací soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

1. Napadeným rozsudkem soud prvního stupně uložil žalované povinnost zaplatit žalobci částku 423 229,70 Kč s úrokovým příslušenstvím ve lhůtě do tří dnů od právní moci rozsudku (výrok I.). Žalobu v částce 574 359 Kč (správně 554 359 Kč) s 8,05% zákonným úrokem z prodlení z částek 23 000 Kč od 2. 10. 2014 do zaplacení, 229 363,70 Kč od 22. 12. 2014 do zaplacení a úroku z částky 229 363,70 Kč od 22. 12. 2014 do 31. 3. 2015 zamítl (výrok II.). Výrokem III. rozhodl, že žalobce je povinen zaplatit žalované na náhradě nákladů řízení částku 48 129 Kč do tří dnů od právní moci rozsudku k rukám advokáta žalované. V odůvodnění odkázal na žalobní tvrzení o tom, že žalobce se žalobou doručenou soudu dne 5. 6. 2015 ve znění změny ze dne 16. 6. 2015 domáhal zaplacení žalované částky se zákonným úrokem z prodlení z částky 92 000 Kč od 2. 10. 2014 do zaplacení, z částky 124 866 Kč od 27. 10. 2014 do zaplacení, z částky 458 727,40 Kč od 22. 12. 2014 do zaplacení a z částky 301 996 Kč od 19. 1. 2015 do zaplacení s odůvodněním, že jako zhotovitel uzavřel s žalovanou dne 16. 6. 2014 jako objednatel smlouvu o dílo [číslo]. Předmětem díla vymezeném v článku II. odst. 1 smlouvy bylo provedení dlaždičských a stavebních prací na SO F 1.2 komunikace a zpevněné plochy (ABC a parkoviště) v rozsahu v tomto článku uvedeném na „pěší zóně – [ulice], [obec]“. Cena díla byla sjednána v částce 6 342 246,50 Kč včetně DPH. Platební podmínky byly sjednány v čl. IV. smlouvy tak, že fakturace bude prováděna vždy

po 21 pracovních dnech na základě potvrzeného soupisu provedených prací se splatností faktur 30 dnů. Závěrečná faktura měla být vystavena do 15 dnů ode dne předání kompletního díla a odstranění vad a nedodělků. Zálohy nebyly poskytovány. Žalobce prováděl dohodnuté dílo a fakturoval dílo v souladu s ujednáním smlouvy o dílo vždy po 21 dnech na základě potvrzeného soupisu prací, a to buď stavbyvedoucím žalovaného, nebo ve stavebním deníku, nebo přímo na vystavené faktuře. Poslední čtyři žalobcem vystavené faktury nebyly žalovanou zčásti, či zcela uhrazeny. Z faktury [číslo] se splatností 1. 10. 2014 nebylo uhrazeno 90 000 Kč, z faktury [číslo] splatné dne 26. 10. 2014 nebylo uhrazeno 124 866 Kč, z faktury [číslo] splatné ke dni 21. 12. 2014 znějící na částku 458 727,40 Kč nebylo uhrazeno ničeho a ničeho nebylo uhrazeno ani z faktury [číslo] splatné ke dni 18. 1. 2015 znějící na částku 301 996 Kč. Žalovaná odmítala žalované částky uhradit, v závěru prováděných prací znemožnila žalobci dokončení předmětu díla, aniž by jakýmkoliv způsobem ukončila smlouvu o dílo, a zadala dokončení dlaždičských prací jinému subjektu.

2. Žalovaná navrhovala zamítnutí žaloby s odůvodněním, že účastníci uzavřeli dne 16. 6. 2014 smlouvu o dílo tak, že v sektoru A se lhůtou plnění do 31. 8. 2014, v sektoru B se lhůtou plnění do 12. 10. 2014, v sektoru C a na parkovišti se lhůtou plnění do 30. 9. 2014. Dílo mělo být součástí plnění žalované vůči [právníká osoba], s. r. o., k němuž byla žalovaná zavázána smlouvou o dílo ze dne 26. 3. 2014 ve znění dodatku. Žalobce dílo řádně neprováděl, vady jím provedených prací, které mu byly vytykány, neodstraňoval. Dílo ve lhůtách dle smlouvy o dílo nedokončil a žalované nepředal ani k převzetí díla žalovanou nevyzval. K posouzení kvality díla žalobce zadala žalovaná zpracování znaleckého posudku znalci [jméno] [příjmení] a z jeho posudku vyplývá, že dílo nebylo prováděno s potřebnou péčí, nebylo schopno dalšího užívání a vadně provedené práce mohly v některých případech zapříčinit i pád chodce. Žalobce rovněž nedostatečně zajišťoval kapacity na staveništi a neplnil harmonogram prací. Provádění části díla, sektor C a parkoviště, žalobce do dne 25. 9. 2014 vůbec nezahájil. Žalovaná proto byla nucena chybějící výkony a opravy díla v sektoru A a B zajistit rovněž náhradním způsobem. K nároku žalobce na zaplacení částky 92 000 Kč vyplývajícího z faktury [číslo] žalovaná uvedla, že z této faktury nevyplývá, z jakého důvodu byla tato částka žalované vyúčtována. K nároku z faktury [číslo] žalovaná uvedla, že fakturované práce vykazovaly vady a nedodělky, které žalovaná vytkla žalobci sděleními ze dne 7. 10. a 20. 10. 2014 a které žalobce ani po opakovaných výzvách neodstranil. K nároku žalobce vyplývajícího z faktury [číslo] žalovaná uvedla, že tato faktura byla vrácena žalobci dopisem ze dne 10. 11. 2014, neboť provedení prací touto fakturou nebylo zástupcem žalované z důvodu velkého rozsahu vad potvrzeno. Jako nedůvodný shledal rovněž požadavek žalobce na zaplacení fakturované částky fakturou [číslo] která byla rovněž vrácena žalobci, neboť provedení prací touto fakturou vyúčtovaných nebylo zástupcem žalované potvrzeno. Poukázáno, že žalobci bylo uhrazeno celkem 1 241 407 Kč, práce vykazovaly vady a cena prací prováděných žalobcem řádně činí 640 585 Kč, z čehož plyne, že žalobce dluží žalované nejméně částku 690 822 Kč. Žalovaná v rámci procesní obrany uplatnila k započtení proti pohledávce žalobce nárok na zaplacení smluvní pokuty v celkové výši 6 252 108,84 Kč (žalobci vyúčtoval smluvní pokutu za neprovedení části díla – sektorů A a B částku 1 484 833,38 a za prodlení s provedením celého díla částku 4 767 275,46), a to ve výši, ve které by soud pohledávku žalobce uznal.

3. Soud prvního stupně provedl rozsáhlé dokazování, a to nejen listinami, ale i výslechy svědků a jednatele žalované společnosti a po provedeném dokazování dospěl soud k závěru, že účastníci uzavřeli smlouvu o dílo podle § 2586 a násl. obchodního zákoníku. V ustanovení IV. smlouvy o dílo sjednali, že cena díla bude placena měsíčně v závislosti na provedených pracích a dle soudu tak není pro vznik práva na zaplacení ceny díla rozhodující provedení díla (rozsudek Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 32 Odo 543/2002 Sb.). A uzavřel, že pokud byl rozsah prací žalovanou schválen, bez ohledu na případné vady části díla, vzniká žalobci nárok na zaplacení sjednané ceny díla. S ohledem na tento svůj závěr soud vyhověl žalobě, pokud jde o fakturu [číslo] kterou žalovaná nezaplatila v rozsahu částky 124 866 Kč. Rozsah prací u této faktury byl odsouhlasen svědkem [příjmení],

zápisem ve stavebním deníku, a svědek [příjmení] to také ve své výpovědi potvrdil. Pokud jde o fakturu [číslo] z níž nezaplátila žalovaná částku ve výši 92 000 Kč, bylo v rámci provedeného dokazování zjištěno, že jde o vyúčtování kompenzací za nepřipravenost povrchu k pokládce dlažby, když připravenost povrchu k pokládce měl na starosti generální zhotovitel [právníká osoba]. Soud měl z výpovědi žalovaného a ze zápisu ze stavebního deníku prokázáno, že mezi účastníky došlo k dohodě, resp. odsouhlasení kompenzací ve výši 23 000 Kč za každý den. Nicméně v předmětné věci byly zápisy ve stavebním deníku prokázáno, že v období od 1. 8. 2014 do 25. 8. 2014 byly odsouhlaseny jen kompenzace za tři dny po 23 000 Kč, soud proto shledal nárok žalobce důvodným jen do výše 69 000 Kč.

4. Dále soud v odůvodnění uvedl, že v čl. XI. odst. 2 smlouvy o dílo bylo sjednáno právo na odstoupení objednatel pro případ prodlení zhotovitele delší než 15 dnů. V čl. V. odst. 11 smlouvy pak bylo sjednáno, že v případě prodlení platby delší než 5 dnů odstupuje dodavatel (tedy žalobce jako zhotovitel) od smlouvy o dílo. Toto odstoupení nebylo sjednáno jako právo zhotovitele, které v případě splnění podmínek může nebo nemusí využít, ale jako automatické odstoupení. Neuhrzení celé částky dle faktury [číslo] (kompenzace za nepřipravenost povrchu k pokládce) splatné dne 1. 10. 2014, které bylo delší než 5 dní, mělo za následek odstoupení od smlouvy ke dni 6. 10. 2014. S přihlédnutím k tomuto závěru soud, pokud jde o fakturu [číslo] shledal nárok žalobce důvodným pouze do výše 50 % této faktury, která zněla na částku 458 727,40 Kč s odůvodněním, že činnost uvedená na faktuře byla prováděna zčásti před odstoupením žalobce od smlouvy a zčásti po odstoupení žalobce od smlouvy (od 7. 10. 2014 do 25. 10. 2014) a žalobci vznikl nárok na vydání bezdůvodného obohacení za dílo fakticky předané žalované po odstoupení od smlouvy s přihlédnutím k jeho kvalitě. Vzhledem k tomu, že z výpovědi svědka [příjmení], který prováděl stavební dozor města Pardubice, vyplynulo, že kvalitu prací žalované potažmo žalobce neshledal v pořádku, soud konstatoval, že nebylo možno přesně posoudit kvalitu provedeného díla v rozhodném období a výši nároku by bylo možno zjistit jen s nepoměrnými obtížemi, nebo vůbec, určil soud výši nároku v souladu s § 136 o. s. ř. podle své úvahy a rozhodl, jak shora uvedeno. Pokud jde o fakturu [číslo] dospěl soud k závěru, že v řízení nebylo prokázáno, že by žalovaná potvrdila rozsah prací uvedených na faktuře. Nárok tak dle soudu není důvodný. O náhradě nákladů řízení pak bylo rozhodnuto podle § 142 odst. 2 o. s. ř., když úspěšnější byla z procesního hlediska žalovaná.

5. Proti rozsudku podal žalobce včas odvolání, které směřovalo do výroku II. a výroku III. o náhradě nákladů řízení. Uvádí, že je přesvědčen, že soud prvního stupně provedl vyčerpávající důkazní řízení, dovedl však nesprávné právní závěry, pokud žalobu zčásti zamítl. Žalobce se předně neztotožňuje se závěrem soudu, že od uzavřené smlouvy o dílo bylo odstoupeno a že žalobce prováděl dílo bezesmluvně. Žalobce nesouhlasí s tím, že by uzavřená smlouva o dílo byla neplatná, že by takový závěr bylo možno dovodit z ujednání čl. V. odst. 11 smlouvy o dílo. Podle žalobce je toto ujednání neurčité, nesrozumitelné a zmatečné. Nezahrnuje do článku smlouvy označeného jako „sankce a smluvní pokuta“. Je pak otázkou, k jakým platbám se toto ujednání vztahuje, systematicky není řazeno v části „cena díla“ nebo „placení a platební podmínky“. Bylo prokázáno, že nejasným je i označení toho, kdo podle tohoto ujednání odstupuje od smlouvy o dílo, neboť ve smlouvě je uvedeno označení „dodavatel“, takové označení se vymyká z celého textu uzavřené smlouvy o dílo, neboť smluvní strany jsou jednoznačně bez dalšího označovány – žalovaný jako „objednatel“ a na druhé straně žalobce jako „zhotovitel“. V dané souvislosti není zřejmé, kdo by měl být dodavatelem. Dále žalobce zdůrazňuje, že nelze vyložit ani výraz „odstupuje od smlouvy“. Podle názoru žalobce nemohla smlouva automaticky zaniknout v důsledku prodlení s platbou, protože by bylo třeba právního úkonu dodavatele (nevíme však, o koho se jedná). Odstoupení od smlouvy je jednostranným právním úkonem a takový postup by vyžadoval právní úkon týkající se odstoupení, které by muselo být provedeno písemně a muselo by být zasláno a doručeno druhé smluvní straně. I v případě, že by soud považoval uzavřenou smlouvu o dílo za neplatnou, lze ve věci rozhodnout na základě provedených důkazů. Rozsah díla vyplývá z rozsahu

díla uvedeného na vystavených fakturách. O provedeném rozsahu díla není pochyb, protože podklady pro fakturaci byly vždy odsouhlaseny druhou stranou, tj. stavbyvedoucím žalované [jméno] [příjmení]. Žalobce dílo neprováděl bezesmluvně. Dále uvádí, že nesouhlasí s tím, že by prováděl dílo nekvalitně nebo že by byl s provedením díla v prodlení. Pokud jde o prodlení, žalobce poukazuje na skutečnost, že dílo bylo započato s téměř dvouměsíčním zpožděním. Tuto skutečnost potvrzuje i stavbyvedoucí žalované [jméno] [příjmení]. V dané věci je dále nepochybné, že k provedení díla byla dodávána nekvalitní řezaná dlažba, původní zadání spočívalo v tom, že dlažba bude položena beze spár, avšak technicky s ohledem na kvalitu materiálu takový postup nebyl možný. Tyto skutečnosti byly žalované známy, byl s nimi nepochybně seznámen i stavbyvedoucí žalované [jméno] [příjmení], který doporučil žalobci, aby si opatřil znalecký posudek, který prokáže nekvalitu dlažby a nemožnost jejího provedení beze spár. Právě z tohoto důvodu byl opatřen znalecký posudek [anonymizována tři slova] s. r. o., v němž dospěl ústav k závěru, že dlažbu lze položit pouze se spárami v rozmezí 4 – 7 mm a z tohoto důvodu musela být již položená dlažba přeložena. Ani po faktickém zahájení prací žalovaná nevytvořila připravenost podkladu pro její položení. Zdůrazňuje, že podklad pro její položení zajišťoval generální zhotovitel firma [právní osoba]. Pokud jde o závěr soudu, že nárok žalobce je třeba zkrátit pro nekvalitu provedení díla, eventuálně zpoždění, nelze s takovým závěrem soudu prvního stupně souhlasit. Po celou dobu provádění díla žalovaná žalobci nekvalitní provedení díla nevytýkala. První písemná výtka byla učiněna v době, kdy byla žalovaná v prodlení s úhradou vystavených faktur, které jsou předmětem tohoto řízení. Žalovaná takové skutečnosti nemohla žalobci vytýkat jednak z toho důvodu, že prodlení díla bylo způsobeno pozdním zahájením prací, téměř o 2 kalendářní měsíce, a na stavbu byla dodávána nekvalitní dlažba. V každém případě fakturace žalobce probíhala tak, že rozsah a kvalitu díla mu odsouhlasil zástupce žalovaného stavbyvedoucí [jméno] [příjmení] a do doby, než udělil souhlas k fakturaci, nebylo provedené dílo žalobcem fakturováno. Souhlas s fakturací u každé jednotlivé faktury byl opatřen podpisem stavbyvedoucího žalované [jméno] [příjmení]. Na faktuře [číslo] znějící na částku 458 727,40 Kč je podpis stavbyvedoucího [jméno] [příjmení] přímo na faktuře. Na některé z vystavených faktur, a to [číslo] [číslo] bylo částečně plněno. Žalobce má za to, že z tohoto postupu žalované lze dovodit, že uplatněný nárok v těchto fakturách uznala. I pokud by snad měl obstát závěr o bezesmluvním provedení díla, jeho rozsah je zřejmý z vystavených faktur, které byly co do obsahu odsouhlaseny žalovanou. Cena případného bezesmluvního díla je rovněž nesporná, neboť sporné strany se shodly na tom, že lze vycházet z cen uvedených ve smlouvě o dílo. Závěrem uvedl, že nebýt zpoždění v předání staveniště pro provedení díla a nebýt skutečnosti, že byla dodávána nekvalitní dlažba pro jeho provedení, nedocházelo by k eventuální diskusi o kvalitě díla. O tom, že dílo bylo řádně provedeno, svědčí i skutečnost, že dílo, tj. dlažbu, převzal bez výhrad investor [územní celek]. Navrhl změnu napadeného rozhodnutí.

6. Proti rozsudku podala včas odvolání rovněž žalovaná, a to do výroku I. a III. o náhradě nákladů řízení. Uvádí, že nesouhlasí se závěrem soudu uvedeným pod bodem 31 napadeného rozsudku, že nárok na zaplacení ceny díla nebo jeho části vznikl žalobci okamžikem, kdy žalovaná odsouhlasila provedení prací žalobcem. Poukazuje v tomto na čl. VII. odst. 3 smlouvy uzavřené mezi účastníky řízení, v níž se tito dohodli, že žalovaný je povinen zaplatit cenu díla žalobci pouze v případě, že dílo bude žalobcem řádně provedeno. Dle § 2604 občanského zákoníku je dílo provedeno, je-li dokončeno a předáno. V článku IX. odst. 2 smlouvy se žalobce a žalovaná dohodli, že o předání a převzetí celého díla bude vyhotoven předávací protokol. K provedení díla, na které strany smlouvy v čl. VII. odst. 3 smlouvy vázaly vznik nároku žalobce na zaplacení ceny díla, mohlo podle čl. IX. odst. 2 smlouvy dojít pouze předáním a převzetím celého díla. Lhůta pro provedení celého díla mezi stranami byla sjednána v čl. VI. odst. 1 smlouvy do 12. 10. 2014. V této lhůtě však žalobce dílo neprovedl a k naplnění podmínek pro zaplacení ceny díla ze strany žalované nedošlo. Závěr soudu, že žalobci vznikl nárok na zaplacení ceny díla schválením soupisů žalobcem provedených prací, je v příkrém rozporu s vůlí stran smlouvy, vyjádřenou v ujednání VII. odst. 3 smlouvy. Taktéž s odkazem na rozhodnutí Nejvyššího soudu, sp. zn. 32 Cdo 2399/2012, žalovaná uzavírá, že žalobce se nemohl do doby předání a převzetí díla jakékoliv úhrady ceny díla domáhat. Dle

žalované v ustanovení čl. IV. smlouvy, ze kterého soud dovozuje povinnost žalované platit žalobci částky na žalobcem vystavené faktury, povinnost žalované platit průběžně cenu díla sjednána nebyla a toto ujednání smlouvy nelze za dohodu o úhradě ceny díla považovat. Pokud žalobce žalované dílčí faktury v průběhu provádění díla podle čl. IV. odst. 1 smlouvy vystavoval, byl si jako podnikatel vědom skutečnosti, že nárok na jejich zaplacení mu podle čl. VII. odst. 3 smlouvy může vzniknout teprve řádným provedením díla. Odkaz na rozhodnutí Nejvyššího soudu, sp. zn. 32 Odo 543/2002, na něž soud odkázal, je nepřiléhavé. Žalovaná se neztotožňuje ani se závěrem soudu ohledně nároku žalované na úhradu smluvních pokut. Soud pod bodem 37 napadeného rozsudku sice správně konstatuje, že v čl. V. odst. 2 smlouvy o dílo smluvní pokuta, ... sjednána za porušení povinnosti zhotovitele předat objednateli provedené dílo nebo dílčí část díla do dat uvedených v čl. VI., kde jsou sjednány lhůty plnění“, ale okamžik vzniku nároku žalované na zaplacení smluvních pokut žalobcem již v rozporu s čl. V. odst. 2 smlouvy nevázal na lhůty pro provedení části díla sjednané v čl. VI. odst. 1 smlouvy, ale vztáhl jej pouze k čl. VI. odst. 4 smlouvy. Podle přesvědčení žalované se soud dopouští nesprávného právního posouzení věci, když ze samotného znění smlouvy je nepochybné, že vznik nároku na smluvní pokutu podle čl. V. odst. 2 smlouvy se váže na porušení povinnosti provést dílo, nebo jeho částí, do všech dat dohodnutých v čl. VI. odst. 1 smlouvy. Úvaha soudu o stanovení počátku běhu lhůt smluvních pokut v důsledku přerušování provádění díla z důvodu na straně žalované je v rozporu se smlouvou, s provedenými důkazy i s vůlí účastníků. Dále uvádí, že smluvní strany si v čl. VI. odst. 2 smlouvy ujednaly, že žalovaná předá staveniště žalobci do 1. 7. 2014. Ze stavebního deníku vyplývá, že žalobce prováděl práce na stavbě již 30. 6. 2014, kdy pokládal obrubníky. Poznámka uvedená ve stavebním deníku, že došlo k týdennímu zpoždění, je ve světle povinnosti žalované předat staveniště žalobci do 1. 7. 2014, kterou žalovaná zjevně splnila, zcela irelevantní. Poukázala, že strany ve smlouvě sjednaly v čl. VII. odst. 4 jako podmínku prodloužení doby provedení díla, tedy i jeho částí, uzavření písemného dodatku ke smlouvě; takový dodatek uzavřen nebyl. Ve světle uvedeného má za to, že její námitka započtení je námitkou důvodnou a soud měl započíst nárok žalované ze smluvní pokuty proti nároku žalobce ve výši, v jaké by případně nárok žalobce uznal. K nároku žalobce na úhradu částky 92 000 Kč z faktury [číslo] jako kompenzace za nepřípravenost stavby uznaného soudem ve výši 69 000 Kč, žalovaná uvedla, že žádná náhrada kompenzací ve smlouvě sjednána nebyla, že cena díla byla ve smlouvě stanovena dohodou jako nejvýše přípustná a že žalobce na jednání soudu dne 19. 8. 2016 popřel, že by se jakékoliv dohody o úhradě kompenzací účastnil. Dospěl-li soud k závěru, že žalobce od smlouvy odstoupil, byl povinen posuzovat oprávněnost nároku žalobce podle čl. XI. odst. 15 smlouvy, v němž se žalobce a žalovaná dohodli, že po odstoupení žalobce od smlouvy žalobce předá žalované protokolárně dílo v rozsahu, v jakém se do odstoupení od smlouvy nacházelo a žalovaná za takový rozsah zaplatí žalobci podle jednotkových cen dohodnutých ve smlouvě. Hmotněprávní podmínkou předání a převzetí díla v rozsahu do odstoupení od smlouvy, by byl předávací protokol o předání a převzetí díla v rozsahu do odstoupení od smlouvy. Takový protokol neexistuje. Pokud jde o fakturu [číslo] znějící na částku 124 866 Kč, žalovaná nesouhlasí se závěrem soudu, že jde o nárok oprávněný. S odkazem na již uvedené opakuje, že žalobce dílo řádným způsobem neprovedl a žalované nepředal. Ohledně nároku žalobce z faktury [číslo] znějící na částku 458 727,40 Kč žalovaná uvádí, že ani tento nárok není nárokem oprávněným, neboť žalobce pro žalovanou dílo řádně neprovedl a postupem podle čl. IX. smlouvy jej žalované nepředal. Dospěl-li soud k závěru, že žalobci náleží sjednaná část díla za dobu do odstoupení od smlouvy, a proto přiznal žalobci 50 % vyfakturované částky 458 727,40 Kč, mimo jiné upozorňuje, že v případě neplatné smlouvy o dílo, spočívá bezdůvodné obohacení objednatele ve zhotovení díla v kvalitě, která může bezdůvodné obohacení objednatele založit. Majetkovým vypořádáním tohoto prospěchu přitom není peněžitá částka, která odpovídá částce vynaložené na zhotovení díla, ale peněžitá náhrada odpovídající skutečnému majetkovému prospěchu objednatele díla s přihlédnutím k nejmenším možným nákladům. Při určení skutečné hodnoty bezdůvodného obohacení není rozhodující, jakou hodnotu ochuzený pozbyl ani jakou částku obohacenému vyúčtoval, ale jakou hodnotu obohacený skutečně nabyl. Základem stanovení

výše bezdůvodného obohacení je předmět bezdůvodného obohacení. Z důkazů provedených v řízení jednoznačně vyplývá, že dílo, které žalobce na stavbě provedl, nebylo schopno vůbec sloužit svému účelu. Poukázala, že celková cena řádně provedených prací žalobcem, určená odkazem na rozpočet dohodnutý mezi stranami, činí 477 362,15 Kč, přitom z výpisu z bankovního účtu vyplývá, že žalovaná zaplatila žalobci na jím vystavené faktury částku 1 271 407 Kč. Zdůraznila, že žalobce neprokázal rozsah plnění, které v době po odstoupení od smlouvy žalované poskytl. Z důkazů provedených soudem vyplývá, že práce byly provedeny neodborně a vadně, nebylo je možné pro účely díla vůbec použít. Poukázáno, že ač k tomu byl žalobce povinen, žalobce ani na výzvu soudu nedoložil oprávněnost svého nároku z bezdůvodného obohacení, nenavrhl provedení žádného důkazu v tomto směru, např. znaleckým posudkem, a břemeno důkazu tak neunesl. Neunesení důkazního břemene žalobcem ve vztahu k předmětu bezdůvodného obohacení a jeho výše není důvodem pro použití § 136 občanského soudního řádu. Žalovaná důrazně upozornila, že i za situace, kdy soud nároky žalobce uplatněné v řízení jako oprávněné uznal, tyto zanikly započtením smluvních pokut a náhrady škody uplatněnými žalovanou v rámci procesní obrany a soud měl v rozsahu, v jakém tímto započtením pohledávky žalobce zanikly, žaloby zamítnout. V neposlední řadě žalovaná napadá rozhodnutí soudu o náhradě nákladů řízení, když má za to, že soud prvního stupně určil celkový počet provedených úkonů právního zástupce žalované odlišně od specifikace, kterou žalovaná soudu doložila. Navrhla změnu napadeného rozhodnutí tak, je uvedeno v bodě III. odvolání.

7. Odvolací soud přezkoumal rozsudek soudu prvního stupně dle § 212 a § 212 o. s. ř., a o odvolání rozhodl dle ust. § 214 odst. 2 o. s. ř. bez nařízení jednání.

8. Především je nutno konstatovat, že o věci již bylo odvolacím soudem rozhodováno, a to rozsudkem ze dne 20. 2. 2019. Tímto rozsudkem byl potvrzen výrok I. rozsudku soudu prvního stupně (výrok I. rozsudku odvolacího soudu), ve výroku II. rozsudek částečně změněn tak, že žalovanému bylo uloženo zaplatit žalobkyni částku 229 363,70 Kč s úroky (výrok II. rozsudku odvolacího soudu) a v části, již byla výrokem II. zamítnuta žaloba o zaplacení částky 324 996 Kč, byl rozsudek soudu prvního stupně potvrzen (výrok III. rozsudku odvolacího soudu). O náhradě nákladů řízení rozhodnuto tak, že k jejich zaplacení byla zavázána žalovaná (výrok VI. rozsudku odvolacího soudu). Na základě dovolání, podaného žalovanou, byl usnesením Nejvyššího soudu 31 Cdo 684/2020-406 ze dne 9. 9. 2020 rozsudek odvolacího soudu ve výrocích I., II. a IV. zrušen a věc vrácena odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

9. Nezrušen tak zůstal rozsudek odvolacího soudu v té části (výrok III.), v níž bylo rozhodnuto o zamítnutí žaloby o zaplacení částky 324 996 Kč se zákonným úrokem z prodlení z částky 23 000 Kč od 2. 10. 2014 do zaplacení a z částky 301 996 Kč se zákonným úrokem z prodlení od 19. 1. 2015 do zaplacení. V tomto rozsahu nabyl rozsudek soudu prvního stupně (tvořící část zamítavého výroku II.) právní moci, a již tedy není předmětem přezkumu odvolacího soudu.

10. Své rozhodnutí ze dne 20. 2. 2019 postavil odvolací soud na závěru o tom, že smlouva o dílo účastníky uzavřená nezanikla v důsledku odstoupení žalobce. Vyšel z toho, že žádný z účastníků se odstoupení nedovolal a zákon pojem automatického odstoupení od smlouvy nezná. Neměl tak za správný závěr soudu prvního stupně, že smlouva o dílo zanikla odstoupením ke dni 6. 10. 2014. Odvolací soud se ztotožnil se závěry soudu prvního stupně, pokud jde o nárok na zaplacení faktury [číslo] na částku 124 866 Kč a v rozsahu částky 69 000 Kč z faktury [číslo] představující kompenzace za 3 dny po 23 000 Kč. Pokud pak jde o fakturu [číslo] na částku 458 727,40 Kč, kdy soud prvního stupně přiznal žalobci právo pouze na zaplacení 50 % z této faktury, pak měl odvolací soud za to, že žalobci náleží úhrada celé fakturované částky, neboť byly splněny podmínky pro její zaplacení, s přihlédnutím k tomu, že k zániku smlouvy o dílo pro nemožnost plnění v té době ještě nedošlo, a svědek pan [příjmení], stavební dozor žalované, přímo na předmětné faktuře odsouhlasil rozsah prací. V této části tedy byl rozsudek soudu prvního stupně změněn a žalobci právo na zaplacení zbylé fakturované částky, tj. částky 229 363,70 Kč přiznáno. Pokud jde o fakturu [číslo], pak shodně se soudem prvního stupně měl odvolací soud za to, že žalobce v řízení neprokázal, že

by žalovaný odsouhlasil rozsah prací uvedených na předmětné faktuře. Pokud tedy soud prvního stupně zamítl žalobu co do zaplacení částky 301 996 Kč, měl odvolací soud závěr soudu prvního stupně za správný. Pokud jde o obranu žalované týkající se uplatněné smluvní pokuty ve výši 6 252 108,84 Kč, pak odvolací soud odkázal na ust. § 1987 odst. 2 občanského zákoníku a rovněž odkázal na rozhodnutí NS ČR 28 Cdo 57/11 /2017, v němž Nejvyšší soud dospěl k závěru, že řízení o uplatněné pohledávce by nemělo být zdržováno složitým prokazováním protipohledávek dlužníkových, a lze-li očekávat, že by námitka započtení vznesená podle § 98 věty druhé o. s. ř., s ohledem na obtížnost zjišťování existence a výše započítávané pohledávky nepřiměřeně prodlužovala řízení o pohledávce uplatněné žalobou, je možné konstatovat nekompenzabilitu započítávané pohledávky pro nejistotu a neurčitost. Vyšel proto z toho, že prokazování ohledně protipohledávky žalované by bylo velmi rozsáhlé, a tedy k jejímu uplatnění ze strany žalované nepřihlédl.

11. Rozsudek odvolacího soudu ze dne 20. 2. 2019 byl s výjimkou třetího výroku, jímž byla zamítnuta žaloba o zaplacení částky 324 995,60 Kč (dále ve stručnosti 324 996 Kč), zrušen rozsudkem Nejvyššího soudu ČR 31 Cdo 684/2020-406, ze dne 9. 9. 2020.

12. V uvedeném rozsudku Nejvyšší soud ČR zejména uvedl, že nezpůsobilost aktivní pohledávky k započtení z důvodu, že jde o pohledávku nejistou nebo neurčitou, zavedl až nový občanský zákoník. Za nejistou či neurčitou nelze pohledávku považovat pouze proto, že ji dlužník neuznává (odmítá uhradit) nebo že je sporná (nejednoznačná) její právní kvalifikace; musí zde být objektivní nejistota, zda pohledávka vznikla a z jakého důvodu, popř. zda je splatná, kdo je jejím věřitelem či dlužníkem a jaká je její výše. S ohledem na smysl a účel § 1987 odst. 2 o. z. je pak zásadně nutné míru nejistoty ohledně aktivní pohledávky posuzovat relativně, ve vztahu k pohledávce pasivní; za nejistou či neurčitou lze aktivní pohledávku považovat zpravidla toliko tehdy, je-li míra nejistoty ohledně ní vyšší, než je tomu v případě pasivní pohledávky. Současně platí, že výklad § 1987 odst. 2 o. z. nesmí bránit poctivému a spravedlivému uspořádání vztahu mezi dotčenými stranami. Vychází-li obě pohledávky ze stejného právního vztahu, nelze přehlížet, že proti právu věřitele pasivní pohledávky na její uhrazení zde stojí právo dlužníka a věřitele aktivní pohledávky na to, aby dříve, než bude nucen uhradit svůj dluh, byly spravedlivě posouzeny i širší souvislosti, za kterých vznikl. Vzniklo-li z téhož vztahu více vzájemných pohledávek, odpovídá zpravidla rozumnému a spravedlivému uspořádání poměru mezi stranami, aby tyto pohledávky byly vzájemně započitatelné. Při posuzování, zda je aktivní pohledávka nejistá či neurčitá, je proto třeba vzít v úvahu i tuto skutečnost. Pro posouzení, zda jednostranné započtení odporuje § 1987 odst. 2 o. z., jsou přitom rozhodné toliko okolnosti, které tu byly v okamžiku, kdy je započtení účinné. Zákonodárce upravil likviditu aktivní pohledávky jakožto hmotněprávní předpoklad započtení, není-li aktivní pohledávka jistá a určitá, odporuje započtení zákonu a je zpravidla relativně neplatné. Dovolá-li se věřitel pasivní pohledávky vůči dlužníku relativní neplatnosti jeho právního jednání, účinky započtení nenastanou. Přestože je likvidita aktivní pohledávky hmotněprávním předpokladem jednostranného započtení, ochrana poskytovaná vykládaným ustanovením se prosadí zpravidla až v soudním řízení, v němž se věřitel pasivní pohledávky domáhá jejího splnění. Uplatní-li žalovaný dlužník pasivní pohledávky v tomto řízení námitku započtení a vznesení žalobce námitku relativní neplatnosti jednostranného započtení, musí soud posoudit, zda je započítávaná pohledávka jistá a určitá, tedy způsobilá přivodit svým započtením zánik žalobou uplatněné pohledávky. Taktomu zpravidla nebude, jeví-li se aktivní pohledávka jako objektivně sporná, tj. má-li žalobce proti této pohledávce relevantní věcné argumenty a vyžaduje-li zjištění této pohledávky co do důvodu nebo výše rozsáhlejší či složitější dokazování, jež by vedlo k neúměrnému prodloužení řízení o žalobou uplatněné pohledávce. V úvahu je třeba přitom vzít i stav řízení v okamžiku, kdy byla námitka započtení vznesena. Je-li vznesena v okamžiku, kdy je řízení teprve na začátku a prokazování skutečností rozhodných pro posouzení aktivní pohledávky nebude významně složitější, než je tomu v případě žalobou uplatněné pohledávky, bude zpravidla namísto závěr, že započtení neodporuje § 1987 odst. 2 o. z. Naopak námitka započtení uplatněná

až na konci nalézacího řízení či dokonce až jako obrana v exekučním řízení ob stojí pouze v případě, bude-li aktivní pohledávka zcela nepochybná. V projednávané věci odvolací soud shledal pohledávku dovolatelky na zaplacení smluvní pokuty nejistou a neurčitou, protože její prokázání bude velmi náročné důkazně i časově. Přitom neuvedl, jaké okolnosti má pro posouzení pohledávky, již dovolatelka uplatnila formou námitky započtení, za sporné ani nezohlednil, že jde o pohledávku z téhož vztahu. Právní závěr odvolacího soudu je tudíž přinejmenším předčasný. Ke smluvnímu ujednání obsaženému v čl. V. odst. 11 smlouvy pak dovolací soud odkázal na to, že každé právní jednání bez ohledu, zda se navenek jeví jako jednoznačné, zásadně podléhá výkladu. Pro výklad jakéhokoliv právního jednání je podstatný jeho obsah, nikoliv např. jeho označení či pojmenování. Základní pravidlo výkladu adresovaných právních jednání formuluje ust. § 556 odst. 1 věta první o. z. Soud nejprve zkoumá, jaká byla skutečná vůle jednajícího, a to při zohlednění všech v úvahu přicházejících okolností. Skutečnou vůli jednajícího je třeba posuzovat k okamžiku, kdy projev vůle učinil. Ochrana dobré víry adresáta právního jednání vyžaduje, aby soud právní jednání vyložil jednak podle takového úmyslu jednajícího, který byl anebo musel být adresátovi znám. Při zjišťování úmyslu jednajícího tudíž soud přihlíží toliko k těm okolnostem, které mohl vnímat i adresát právního jednání. Teprve tehdy, nelze-li zjistit skutečnou vůli (úmysl) jednajícího, postupuje soud podle pravidla vyjádřeného v § 556 odst. 1 věta druhá o. z. Dále pak uvedl, že strany se mohou při úpravě svých práv a povinností od právních norem soukromého práva odchýlit, jestliže to zákon výslovně nezakazuje. Zakázána jsou podle § 1 odst. 2 části věty před středníkem o. z. pouze taková ujednání, která odporují smyslu a účelu určité právní normy bez ohledu na to, zda tímto smyslem a účelem je ochrana veřejného pořádku, dobrých mravů či jiných hodnot. Odvolací soud uzavřel, že se strany nedohodly na automatickém odstoupení, neboť takové ujednání by muselo být daleko pregnančně formulováno a již proto je jeho závěr, že nedošlo k zániku závazku ze smlouvy v souladu s označeným smluvním ujednáním, přinejmenším předčasný. Samotná skutečnost, že zákon s určitým ujednáním stran výslovně nepočítá, neznamená, že by takové ujednání strany nemohly uzavřít a že by jím neměly být vázány.

13. Soud prvního stupně dospěl k závěru o tom, že v čl. V. odst. 11 smlouvy o dílo bylo sjednáno, že v případě prodlení platby delší než 5 dní odstupuje dodavatel (tedy žalobce jako zhotovitel) od smlouvy, že toto odstoupení však nebylo sjednáno jako právo zhotovitele, které v případě splnění podmínek může nebo nemusí využít, ale jako automatické odstoupení, pokud bude objednatel s prodlením jakékoliv platby vůči zhotoviteli po dobu delší 5 dnů. Uvedl v odůvodnění napadeného rozsudku, že neuhrazení celé částky dle faktury [číslo] splatné dne 1. 10. 2014, mělo za následek odstoupení od smlouvy ke dni 6. 10. 2014 s účinky do budoucna dle § 2004 odst. 3 o. z., neboť se jedná o postupné dílčí plnění a přijatá dílčí plnění měla pro objednatele význam. Jak již uvedeno, odvolací soud tento závěr nesdílel a uvedené ujednání ve smlouvě, i s ohledem na postoj samotného žalobce, jako možnost automatického zániku smlouvy pro případ prodlení se zaplacením faktury, nevnímal.

14. V projednávané věci je však otázka okamžiku zániku smlouvy účastníky uzavřené pro posouzení důvodnosti jak nároků zhotovitele – žalobce, tak nároků objednatele – žalované, zásadní. S ohledem na závazný názor dovolacího soudu je proto třeba, aby byl proveden výklad uvedeného ujednání ve smlouvě. Tedy je třeba postavit najisto, zda mohla smlouva zaniknout automatickým odstoupením (tedy zda zde byla shodná vůle jednajících stran k tomu, aby takovýmto způsobem smlouva při neprovedení platby do 5 dnů bez dalšího zanikla), neboť teprve v závislosti na tom je možno posoudit nároky zhotovitele a i objednatele v rámci jeho obrany.

15. K tomu pak odvolací soud doplňuje, že nutnost výkladu uvedeného ustanovení smlouvy dle pravidel vyjádřených v ust. § 556 a násl. o. z. je namístě i proto, že ani oba soudy nižšího stupně se na jeho obsahu neshodly. Zkoumání vůle účastníků v uvedeném ohledu si pak vyžádá další dokazování, což vede odvolací soud k závěru, že je namístě postup dle ust. § 219a odst. 2 o. s. ř. Rozsudek soudu prvního stupně byl proto v rozsahu uvedeném ve výroku tohoto usnesení zrušen a věc vrácena soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

16. Soud prvního stupně v dalším řízení vyzve účastníky k doplnění tvrzení o tom, jaká byla jejich vůle při uzavírání smlouvy, a k označení důkazů na podporu těchto jejich tvrzení.

17. Dojde-li po provedení výkladu uvedeného ustanovení ve smlouvě soud prvního stupně k závěru, že zde nebyla jednoznačná a shodná vůle účastníků k tomu, aby takovýmto způsobem smlouva automaticky zanikla, pak bude namíste se zabývat jejím zánikem pro následnou nemožnost plnění. Z obsahu spisu vyplývá, že žalobce dílo nedokončil, že bylo dokončeno jinými subjekty a není zřejmě vyloučeno ani to, že již v době, kdy žalobce ještě na díle pracoval, pracovali zde souběžně také jiní zhotovitelé (výpověď svědka [příjmení] a [příjmení]), přičemž zánik smlouvy, resp. doba zániku má význam také pro posouzení běhu případného nároku na smluvní pokutu, který žalovaná uplatňuje jako obranu.

18. V případě, že soud prvního stupně dojde k závěru o ukončení smlouvy odstoupením ke dni 6. 10. 2014 a zároveň i k prokazatelnému závěru o nedostatku prodlení na straně zhotovitele z důvodu prodlení na straně žalované pro stavební nepřipravenost, což by vylučovalo jí uplatněnou obranu v podobě nároku na smluvní pokutu, bude namíste se zabývat ještě i další obranou ze strany žalované, uplatněnou v podání ze dne 31. 7. 2015, kde žalovaná uvádí, že provedené práce vykazovaly vady, které ani po opakovaných výzvách nebyly odstraněny a že tak žalobce získal od žalované bez spravedlivého důvodu majetkový prospěch ve výši částky 1 241 407 Kč a že žalovaná zaplatila žalobci více o 600 822 Kč a dále částku 90 000 Kč představující náklady žalované na zajištění odstranění vad prací prováděných žalobcem. Touto obranou žalované vznesenou v průběhu řízení proti nároku uplatněnému žalobou se totiž soud prvního stupně nezabýval, nevyzval žalovanou k tomu, aby svá tvrzení v tomto ohledu precizovala (jde zatím o tvrzení jen velmi neurčitě), a v tomto ohledu je tak jeho rozhodnutí nepřezkoumatelným.

19. Soud prvního stupně tedy v dalším řízení znovu posoudí nárok žalobkyně žalobou uplatněný, který poté, co částečné rozhodnutí soudu prvního stupně došlo do právní moci, sestává z nároku na zaplacení částky 69 000 Kč se zákonným úrokem z prodlení od 2. 10. 2014 do zaplacení (z faktury [číslo]), nároku na zaplacení částky 124 866 Kč se zákonným úrokem z prodlení od 27. 10. 2014 do zaplacení (z faktury [číslo]) a nároku na zaplacení částky 458 727,40 Kč se zákonným úrokem z prodlení od 22. 12. 2014 do zaplacení (z faktury [číslo]).

20. Dojde-li k závěru o důvodnosti, či částečné důvodnosti uvedených nároků žalobcem uplatňovaných, posoudí také ve smyslu závěrů dovolacího soudu žalovanou uplatněnou námitku započtení, a to nejen smluvní pokuty, ale i jak již výše uvedeno, tvrzeného neoprávněného majetkového prospěchu.

21. O náhradě nákladů odvolacího řízení rozhodováno nebylo, neboť jde o rozhodnutí, kterým se řízení nekončí.

Poučení:

Proti tomuto usnesení není dovolání přípustné.

Plzeň 9. srpna 2021

JUDr. Zuzana Krejsová
předsedkyně senátu